

DE DOOP

INLEIDING

"Altijd maar die discussie over de doop.. laten we dat maar niet doen".. Zo gaat het vaak in gesprekken tussen Christenen van verschillende kerkelijke achtergrond. Als de doop zo belangrijk is dat er "altijd maar" discussie over is, dat mensen zelfs bereid waren er voor te sterven... ? Is het dan niet belangrijk te onderzoeken wat de Bijbel hier over leert? Of leert de Bijbel daar niets over en zijn het menselijke gedachten en leerstukken?

Binnen de Christelijke kerken en gemeenten kennen we de "doop" als een teken dat de dopeling gelovig is of wordt en bij de Kerk hoort of wordt "ingevoegd". Het is een gebruik dat volledig terug te voeren is op de Bijbel. Het is belangrijk dit thema nu te behandelen, omdat de doop een wezenlijk kenmerk is van het Christelijke geloof.

Over "de doop" zijn verschillende meningen -vooral over de achterliggende theologische betekenis- en er zijn verschillende 'kampen'; kerken zijn gescheurd (uiteengevallen, gesplitst), leerregels zijn opgesteld waarin de ene geloofsgroep de andere als "kettters" bestempelde (Dordtse Leerregels) etc.

Wij willen u niet met alle leer-verschillen vermoeien, maar richten ons alleen op wat de Bijbel hierover leert. We kijken vervolgens nog even naar een aantal interessante geschiedkundige feiten. De vraag welke namelijk altijd weer in discussies opkomt is "wat is de juiste doop". Men bedoeld daar meestal mee: wat is de juiste manier van dopen.

De belangrijkste "doop-varianten" zijn:

1. dopen van een volwassene

- de volwassen doop -door onderdompeling in water- wordt onder andere toegepast door Evangelische gemeenten, Vrije Evangelische Kerken, Baptisten-kerken, pinkstergemeenten, Vergadering van Gelovigen en diverse andere "kleine" (*) kerkelijke groeperingen;
- in sommige kringen wordt volwassendoop toegepast echter zónder onderdompeling - hier wordt de volwassene 'besprenkeld';
- binnen kerken waar "kinderdoop" de gewoonte is, kan het voorkomen dat een volwassene (doordat deze op latere leeftijd tot de kerk gaat behoren) besprenkeld wordt. Dit is echter een principiële ander uitgangspunt.

2. het dopen van kinderen door 'besprenkeling'.

- het dopen van kinderen, door besprenkeling met wat water op het voorhoofd, wordt met name toegepast door de Rooms Katholieke Kerk, Hervormde- en Gereformeerde kerken (tegenwoordig de Verenigde Protestantse Kerken);
- meestal volgt -binnen de protestantse kerken- na de (kinder)doop op latere leeftijd dan de "belijdenis", waarmee men -als volwassene- lid wordt van de kerk.

Dit zijn dan alleen de 'methoden'. Er zijn, zoals gezegd, ook nog verschillende uitleggingen van wat de doop dan betekent.

Felix Manz, de eerste volwassen gedoopte man die vanwege zijn (volwassen) doop werd vermoord door de protestantse autoriteiten op 5 januari 1527.

Manz werd omgebracht doordat hij aan een paal vastgebonden in een rivier werd gegooid en verdronk. Daarvoor had hij vele jaren in gevangenschap doorgebracht vanwege zijn "over-doop".

We gaan hier verder niet dieper op in, we volgen alleen de Bijbelse lijn en uitleg! De conclusie hieruit zullen we ook onomwonden weergeven.

DE DOOP VAN BEKERING

We lezen in het Nieuwe Testament voor het eerst over de doop bij "Johannes de Doper", hij doopte de Israëlieten in de Jordaan [zie Mattheus 3:2-6]. Dit was géén ongewoon of nieuw verschijnsel bij de Joden. Bij de joden was het namelijk gebruik dat wanneer een niet-Jood zich bekeerde tot het Jodendom, dat deze gedoopt werd (de zogenaamde "proselieten doop"). Dit vond plaats door in (open) water de dopeling "ritueel af te wassen" door hem in het water onder te dompelen.

Bij Johannes zien wij dat de dopelingen hun zonden beleden en vervolgens werden ondergedompeld. Dit was een teken dat zij zich bekeerden, ondanks het feit dat zij reeds tot het verbondsvolk behoorden door geboorte en besnijdenis. Zij wilden zich zichtbaar aan God wijden en door deze doop laten zien dat zij zich van hun zondige levenswandel af wilden keren [Mattheüs 3:11]. Wij lezen ook dat de Here Jezus gedoopt werd [Mattheüs 3:13 v.v.]. Johannes constateerde terecht dat Jezus niet door hem gedoopt zou moeten worden maar, dat Jezus hém zou moeten dopen. We lezen dan ook niet dat Jezus zijn zonden belijdt maar dat er na zijn doop een bijzondere gebeurtenis plaatsvindt: God's Geest daalt op Hem neer en een stem uit de Hemel verklaard: "Deze is Mijn Zoon, Mijn Geliefde, in wie Ik Mijn welbehagen heb". De reden dat Jezus zich liet dopen moet gezocht worden in het feit dat Hij zich aan zondaren gelijk wilde stellen (volledig mens zijn). Johannes bediende dus (in tegenstelling wat sommigen soms beweren) niet de "proselieten doop" maar de doop van bekering. Immers; men bekeerde zich (op zijn prediking), beled zijn zonde en werd vervolgens in de Jordaan gedoopt door Johannes. De doop welke in Israël bekend en toegepast werd was dus een doop van volwassenen.

DOOP IN DE (VROEGE) CHRISTELIJKE GEMEENTE

In Handelingen 2 ontstaat de eerste Christelijke gemeente, na de prediking van Petrus op de 1e pinksterdag.

"Toen de mensen dit hoorden, voelden zij zich heel erg aangesproken en vroegen aan Petrus: 'vrienden, wat moeten wij doen?'. Petrus antwoordde: 'U moet zich bekeren en u laten dopen in de naam van Jezus Christus, want dan worden uw zonden vergeven. Dan komt ook de Heilige Geest in u wonen. [...] De mensen die aannamen wat hij zei werden gedoopt. Op die ene dag waren dat ongeveer 3000 personen' [Handelingen 2:37 - 41, Het Boek]

We zien hier dat het ontstaan van de eerste gemeente onlosmakelijk verbonden is met:

- bekering (van de Joden);
- doop van de bekeerden.

Deze praktijk komen we in het gehele Nieuwe Testamen tegen. De doop is dus onlosmakelijk verbonden met de bekering. Deze doop is niet gelijk aan de doop welke Johannes toepaste. Dit wordt duidelijk in Handelingen 19:3-5 waarin we zien dat Paulus in Efeze gelovige Joden aantreft die door Johannes waren gedoopt. Zij weten niet wat de Heilige Geest is, en Paulus vraagt dan "Waarin zijt gij dan gedoopt?". En het antwoord is: "in de doop van Johannes". In het vierde vers lezen we dan:

"Johannes doopte een doop van bekering [zie eerder!] en zeide tot het volk, dat zij moesten geloven in Hem, die ná hem kwam, dat is in Jezus. En toen zij dit hoorden, lieten zij zich dopen in de naam van de Here Jezus" [Handelingen 19:4, 5]

Het verschil is namelijk hetgeen er met de betreffende doop "getuigd" wordt (naar de omgeving, maar ook naar "de hemelse gewesten"). In Romeinen 6:3-4 wordt namelijk duidelijk gezegd dat de dopeling door de doop, dus door de onderdompeling in het water en het er weer uit opstaan, aan de Gemeente (Kerk) laat zien en getuigt dat hij met Christus is gestorven en begraven, maar ook weer is opgewekt. Hiermee wordt dus "symbolisch" weergegeven dat men zijn oude leven, de zonde of "het vlees" (zie les 3), heeft begraven - dat dat oude leven "dood" is. En dat men samen met Christus weer opstaat en een nieuw leven heeft of begint.

De Christelijke doop symboliseert dus méér dan een afkeren van het oude leven (bekering) en een "afwassing" van de zonde - het toont ook dat men een nieuw leven wil beginnen, een leven met Jezus (en dat was uiteraard niet mogelijk voordat Jezus was gestorven en opgestaan). Na de bekering is daarom de volgende stap de doop. Het is niet juist om te veronderstellen dat een wedergeboorte (bekering) volledig is zonder hiervoor het zichtbare teken, de doop, plaats te laten vinden. Het is overigens n et zo onjuist om te stellen dat wanneer iemand (nog) niet gedoopt is -maar al wel reeds wedergeboren is- deze verloren zou gaan mocht hij of zij voor zijn sterven niet gedoopt zijn. Populair gezegd: "de doop is niet (tot) redding". Er kunnen immers praktische redenen zijn waarom iemand na zijn wedergeboorte nog niet gedoopt is. Alleen de w edergeboorte is bepalen voor het behoud van de ziel. Maar we willen ook duidelijk stellen dat dit niet te licht opgevat moet worden of als excuus aangevoerd moet worden om de doop maar uit te blijven stellen.

Uit het vorenstaande zal duidelijk zijn dat een mens zich pas k an laten dopen op het moment dat hij of zij zich bekeerd heeft, tot geloof is gekomen. Dit kan dan ook pas plaats vinden als hij op zijn minst z o oud is dat dit een bewuste daad is, oftewel: "volwassen" is. Het is daarom verstandig niet eerder te dopen dan dat er sprake is van een voldoende zelfbewust zijn, op het moment dat iemand een adolescent is (ca. 16 jaar of ouder). Dit was de doop welke in de vroege Christelijke gemeente werd onderwezen en toegepast (zie ook verder onder "Geschiedenis").

KINDERDOOP

Helaas moeten we toch dit heikele punt nu aanroeren. Welke doop is juist? Het zal namelijk ons inziens nu duidelijk zijn dat de Bijbel leert dat slechts volwassenen zich kunnen laten dopen en de kinderdoop (besprenkeling) een on-Bijbelse gewoonte is van -en door de Reformatoren overgenomen uit- de Rooms Katholieke Kerk.

In de hele Bijbel komen we niet tegen dat kinderen besprenkeld of 'gedoopt' worden. E en tekst wordt door voorstanders van de 'kinderdoop' wel eens aangehaald om aan te tonen dat dit wel zo zou zijn:

"En zij spraken het woord Gods tot hem in tegenwoordigheid van allen die in zijn huis waren. En in datzelfde uur van de nacht nam hij hen mede om hun striemen af te wassen, en hij liet zichzelf en al de zijnen terstond dopen. En hij bracht hen naar boven in zijn huis en richtte een tafel aan, en hij verheugde zich dat hij met zijn gehele huis tot het geloof in God gekomen was"
[Handelingen 16:32-34]

De "kinderdopers" beweren hier dat met "al de zijnen"  ook de kinderen bedoeld zouden worden. Laten we daarom deze tekst kritisch bestuderen:

- zij spraken het woord Gods tot hem [...] allen die in zijn huis waren;
- hij liet zichzelf en al de zijnen..
- hij met zijn gehele huis tot het geloof in God gekomen

We zien hier dat Paulus en Silas spraken tot de aanwezigen. Een baby of jong kind zal dit niet begrepen hebben; daarna lieten zij zich dopen. Een kind laat zich niet dopen maar wordt gedoopt (ondergaat de handeling doordat het geen keuze heeft) en tot slot: het gehele huis was tot geloof gekomen. Wederom een bewust handelen van de aanwezigen. We kunnen alleen al op grond van de tekst zelf, en door deze goed te analyseren, dus constateren dat het ook hier, ja, juist hier, om volwassen mensen ging! Wie de Bijbel zonder vooroordeel en vooropgezette mening leest kan dan ook niet anders dan erkennen dat de doop een getuigenis is, van datgene wat er met hem gebeurd is, en niet omgekeerd.

Een volgend "beroep op de Bijbel" die door "kinderdopers" vaak wordt toegepast is de bewering dat de doop in de plaats van de besnijdenis is gekomen; door de doop zou het kind worden "ingelijfd in het verbond dat God met Zijn Volk [bedoeld wordt: de Kerk] heeft gesloten".

Ook deze gedachte moeten wij afwijzen. De besnijdenis is en was iets compleet anders dan de "kinderdoop" en wel om de volgende redenen:

- de besnijdenis is het teken van het verbond tussen God en Israël;
- de besnijdenis geldt alleen voor de jongens (mannen) en niet de meisjes. Bij de kinderdoop wordt deze op beide toegepast;
- de doop is géén teken van een verbond, maar een bevestiging van de geloofskeuze. Nergens wordt in de Bijbel de doop als een teken van een verbond uitgelegd. Het nieuwe verbond (voor de gelovigen) is gesloten in Christus' bloed en het teken dáárvan is het Avondmaal;

Waarom wordt dan deze opvatting of leer binnen de kerken gepredikt? Omdat de kerken die deze leer uitdragen de mening zijn toegedaan dat zij, "de Kerk", in de plaats van Israël zijn gekomen. Dat het verbond dat God heeft gesloten met Israël is overgegaan op de Kerk. Dit is een Bijbels niet te onderbouwen idee. In elk geval helpt het niet om op deze manier de kinderdoop te verdedigen immers het is een theologie -een "leer"- welke door mensen, hoe Bijbels deze ook lijkt, is bedacht en geen grond heeft in de Bijbel. Het is op zijn minst gezocht om op deze manier, "via een omweg", alsnog de kinderdoop te rechtvaardigen. Maar men moet wel, omdat men vanuit de Bijbel zélf géén argumenten kan bedenken waarom de kinderdoop toegepast zou moeten worden. Sommige Bijbelonderwijzers durven dan ook zelfs zo ver te gaan dat zij stellen dat het toepassen van de kinderdoop, met als achtergrond de opvatting dat de Kerk in de plaats van Israël is gekomen, anti-semitisch is.

IS DOPEN BELANGRIJK?

In Mattheüs 28 lezen we dat de Here Jezus de volgende opdracht geeft:

"Maakt alle volken tot discipelen, hen dopend tot de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest en hen lerend te bewaren alles wat Ik u heb geboden" [Mattheüs 28:19, Voorhoeve vertaling].

Het dopen van de mensen is dus een opdracht van de Here Jezus. Er zijn stromingen die leren dat het dopen van nieuwe gelovigen (om welke reden dan ook) niet nodig zou zijn. Wij wijzen dit af, de Bijbel is hierin zeer duidelijk. De logische conclusie hieruit is dus ook dat het gedoopt worden eveneens een opdracht is van de Here Jezus, maar dat zal uit het voorgaande al duidelijk zijn geworden.

Soms horen we dat wedergeboren mensen desondanks zeggen: "ik voel mij nog steeds niet geroepen om mij te laten dopen" of "ik voel mij niet gedrongen om mij te laten dopen". Dat is logisch. De oude mens, het vlees, zal zich namelijk nooit geroepen voelen om ook maar in iets aan de Here Jezus gehoorzaam te zijn. Wees eerlijk tegenover uzelf en de Here Jezus. Wanneer u dat soort dingen zegt zit niet de Here Jezus op de troon in uw hart maar, op dat moment, uw eigen ik.

"Wie gelooft en zich laat dopen zal behouden worden, maar wie niet gelooft, zal veroordeeld worden". [Marcus 16:16]

Laten we daarom, als we tot geloof zijn gekomen, in gehoorzaamheid aan de Bijbelse opdracht doen wat de Here Jezus zegt en dit leren en praktiseren: bekeert u en laat u dopen!

GESCHIEDENIS

Zoals we zagen werd in de vroege Christelijke gemeente, in het Nieuwe Testament, de volwasendoop -door onderompeling- toegepast. Wanneer is dit veranderd? We noemden al dat het een lering van de Roomse Kerk was. Veel Reformatorische gelovigen willen -vaak met de beste bedoelingen- echter ons graag laten geloven dat het dopen door onderompeling een "dwaling" van de laatste eeuwen is. Zij wijzen daarbij er op dat bijvoorbeeld de Baptisten "pas" sinds een paar eeuwen bestaan.

In vogelvlucht een paar jaartallen en gebeurtenissen.

"Er kan met zekerheid worden gesteld dat het woord Baptism [=dopen, onderdompelen in] in Europa inclusief Groot Britannië vanaf ca. het jaar 170 in gebruik is geweest. In die tijd sprak het Engelse volk één of meer van de Keltische dialecten, latijn en/of een romeins-keltisch dialect. [...] Het

Latijn was de officiële voertaal. Daarom werden de Griekse manuscripten vertaald in het Latijn vanaf het jaar 157 (de oude Latijnse versie). De Vulgata (officiële katholieke versie) verscheen pas rond het jaar 400 en verving pas rond het jaar 900 de "Oude Latijnse" vertaling volledig/overal. Dopen werd rond 170 uitgelegd als indopen of onderdompelen. Het dopen vond niet in de kerken plaats. Pas in het jaar 627 werd het eerste doopvont in een kerk gebouwd in Engeland voor de doop van Koning Edwin in de kerk van St. Martins, Canterbury. Pas vanaf het jaar 1100 werd het doopvont gebruikt om kinderen te dopen.

Kinderen werden toen echter niet besprenkeld, maar ondergedompeld in het doopvont, dat ook aanzienlijk groter was dan tegenwoordig" [...] In het jaar 689 vaardigde koning Inas (of Ine of Iva) van de West Saxen de wet uit dat kinderen gedoopt moesten worden binnen dertig dagen na de geboorte. In de jaren 821, 1106, 1172, 1195, 1200, 1217, 1220, 1224, 1240 enz. werden kerkelijke bevestigingen en/of wetten uitgevaardigd waarin dit besluit werd bevestigd. In 1603 werd een kerkelijke wet uitgevaardigd in Engeland waarin voor het éérst werd toegestaan dat kinderen niet alleen door onderdompeling maar ook door besprenkeling mochten worden gedoopt - alhoewel deze gewoonte al langer voorkwam. In 1645 werd uiteindelijk door de Kerk van Engeland besloten dat kinderbesprenkeling de voorkeur genoot"

Aldus de geschiedschrijving van de Engelse onderzoeker Keith Sisman.

Op de afbeelding (foto rechts), die wij op zijn website aantreffen, is het restant van het oudste openlucht doopvont van Engeland te zien. Het is het "pre-Katholieke" doopvont buiten het Romeinse kasteel Rytvpiae (Richborough, Kent).

Het is gedateerd op de derde eeuw en ondanks de pogingen van historici om anderszins aan te tonen is duidelijk geworden dat dit doopvont (waarin een volwassene met gemak kan plaatsnemen) zich buiten een kerkgebouw, in de open lucht, bevond. Het doopvont is waarschijnlijk gebouwd na het jaar 167, waarin door Koning Lucius in Engeland het Christendom werd gelegaliseerd. Helaas was dat ook het begin van heidense invloeden in de Gemeente van Christus.

Ook uit Frankrijk is soortgelijke geschiedschrijving bekend:

"Berengarius was tegen het dopen van kinderen, zo kunnen leren van twee getuigen waarvan één Deodwinus, Bisschop te Lion, was. Hij schreef in het jaar 1035 aan Koning Henry de Iste een brief over Berengarius waarin hij zich beklagde over het feit dat deze samen met Bisschop Bruno een reformatie nastreefden van de Roomse leer, inclusief het verwerpen van de kinderdoop en dat zij slechts de Bijbel als enige gezaghebbende autoriteit wenstten te erkennen waardoor zij de Roomse traditie en het gezag van de Paus ondermijnden. Deodwinus voegt hieraan toe dat deze leer wijdverspreid was in Frankrijk, Duitsland, Italië en Engeland in elk dorp en stad."

In het jaar 1157 en vervolgens [wederom?] in 1166 werden in Oxford respectievelijk 30 en 80 (volwassen) gelovigen, die vanuit Frankrijk waren gevlucht voor de Roomse vervolging, voor Koning Henry de IIe gebracht waar zij vrijuit getuigden van hun geloof en opvatting dat men "kinderen niet diende te dopen totdat zij op de leeftijd van begrip waren gekomen". Op de vraag tot welke kerk zij behoorden antwoorden zij de koning dat zij "Christenen" waren en als enig gezag voor hun opvattingen de Bijbel accepteerden. De Kerk van Engeland eistte hun executie maar aangezien de koning hiervoor geen wettelijke grondslag kon vinden (er bestond géén wet in Engeland die hun opvattingen verbood, vandaar ook dat zij daarheen gevlucht waren) liet hij ze vrijuit gaan maar éérst

liet hij ze aan hun voorhoofd brandmerken, ten teken dat zij vogelvrij waren. Een aantal van hen keerde terug naar Europa waar zij -eenvoudig te herkennen aan hun brandmerk- werden gearresteerd en ter dood werden gebracht op bevel van de Paus. Een aantal stierf de hongerdood. Een gedeelte van deze gelovigen echter bleef in Engeland over en bleven trouw het Evangelie verspreiden tot in de tijd van Wycliffe. Vanaf dat moment brak, onder druk van de Roomse kerk, vervolging uit tegen "de ketters".

Een aantal kenmerken van deze geloofsgemeenschappen welke in heel Europa bestonden:

1. zij waren autonoom;
2. zij onderwezen de volwassen doop;
3. de groepen bestonden reeds vóór de Ana-Baptisten (= vroege baptisten);
4. zij waren van vóór de Reformatie (1517);
5. zij zagen zichzelf als de ware Gemeente van Christus, niet als een denominatie.

Rond 1500 ontstond in Europa, en in Engeland, de term "Ana-baptisme". Het woord "Ana" is het griekse woord voor "overnieuw". Het waren dus zogenaamde "over-dopers" en het was een bijnaam of scheldnaam voor alle Christenen die zich volwassen lieten dopen. Het is niet juist te stellen dat de beweging toen pas ontstond. Het kreeg toen pas een naam. De "Ana-baptisten" verzetten zich tegen de Reformatie, welke zij niet ver genoeg vonden gaan. Immers; de Reformatoren wilden niet verder teruggaan dan tot op de "kerkvaders" en lieten veel van de Roomse leer intact. Helaas is het hier zoals met alle bewegingen; de extremen vallen op en blijven in herinnering (en worden vaak als excuus aangevoerd om iets af te wijzen). Zo was er bijvoorbeeld in de periode 1533-1535 een groep van "Ana-baptisten" die in Munster, Duitsland, het "Koninkrijk van God" wilden stichtten. Dit liep volledig uit de hand, en helaas moesten de goeden het met de kwaden ontgelden en werden in heel Europa en Engeland alle "volwassendopers" over één kam gescheerd met de extremisten uit Munster; hevige vervolgingen braken uit.

In het boek "De Handelingen der Gemeente" van wijlen Ds. Matzken vinden we een uitgebreide geschiedschrijving van de Gemeente van de Here Jezus vanaf het Nieuwe Testament tot zeer recente datum. Wanneer u dit boek leest, zult u onder andere bovenstaande bevestigd zien. Tevens verwijs ik naar de hoofdstukken over de kerkgeschiedenis en de geschiedenis van de eerste gemeente, zie de basis-cursus.

We zien dus in het vorenstaande dat het dopen van kinderen pas eeuwen nadat de Christelijke kerk is ontstaan is ingevoerd. Het is een dogma welke door de Roomse Kerk is ontwikkeld, op basis van hun theologische opvattingen. Het besprenkelen van kinderen is van nóg latere datum zoals we konden zien. Dit alles moet dan ook tot de conclusie leiden dat het dopen van volwassen gelovigen ook geschiedkundig gezien iets van alle eeuwen is geweest en zeker géén vinding van de laatste eeuwen zoals men u wellicht graag wil laten geloven.

(*) In Nederland zijn dit "kleine" groeperingen.

Wereldwijd echter zijn dit de grootste groepen binnen het protestantisme. Zo waren er in 2002 meer dan 50 miljoen baptisten wereldwijd.